

Σεξουαλική απελευθέρωση και ριζοσπαστικός φεμινισμός

Δημοσιεύουμε τα πιο σημαντικά αποσπάσματα από ένα άρθρο της Alix Kates Shulman που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό "SIGNS" του Πανεπιστημίου του Σικάγου.

Πάνω από δέκα χρόνια έχουν περάσει από τότε που μια φούχτα ριζοσπαστικές φεμινιστρίες άρχισαν να οργανώνονται για την απελευθέρωση των γυναικών και ν' αναλύουν κάθε πλευρά των σχέσεων ανάμεσα στα δύο φύλα, κι ανάμεσά τους και τις σεξουαλικές σχέσεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι το θέμα της γυνακείας σεξουαλικότητας είχε αγνοηθεί μέχρι τότε. Το σεξ ήταν από καιρό ένα «καυτό» θέμα. Οι άντρες το μελετούσαν σε εργαστήρια, σε βιβλία, σε κρεβατοκάμαρες, σε γραφεία.

Έπειτα από αρκετές καταπιεστικές δεκαετίες, αλλαγές που ονομάστηκαν «σεξουαλική επανάσταση» και «σεξουαλική απελευθέρωση» άρχισαν να συζητιούνται πλατειά και να προβάλλονται σ' όλη τη δεκαετία του '60. Κι αυτό που έγινε στα τέλη του 1960, δεν ήταν κάτι μοναδικό, όπως φάνηκε τότε, γιατί οι φεμινιστρίες πάντα καταλάβαιναν ότι οι θεσμοί που κανονίζουν τις σχέσεις ανάμεσα στα φύλα ήταν δικό τους ζήτημα. Άλλα στις αρχές του 1960 είχε ο ίδιος φεμινισμός εξαφανιστεί για πολύ καιρό από το προσκήνιο, και το σεξ θεωρείτο ως ένα αυστηρά βιολογικό, ψυχολογικό, προσωπικό και θρησκευτικό ζήτημα. Κι αυτό ισχυει μέχρι τη στιγμή που οι ριζοσπαστικές φεμινιστρίες δήλωσαν τολμηρά ότι το «προσωπικό είναι πολιτικό», αρχίζοντας πολιτικές αναλύσεις για τις πιο οικείες πλευρές των σχέσεων άντρα - γυναίκα. Γιατί για ολόκληρες δεκαετίες δεν είχαν εξετάσει την γυνακεία σεξουαλικότητα με ειλικρίνεια στις πολιτικές της διαστάσεις σαν μια ώψη των σχέσεων σεξουασίας που υπάρχουν ανάμεσα στα δύο φύλα.

Το «πρώτο κύμα» των φεμινιστριών είχε αρχίσει από τον 19ο ήδη αιώνα να εξετάζει οχετικούς με το σεξ θεσμούς όπως η οικογένεια, η μητρότητα, η αγνότητα, η πορνεία, καθώς και το διπλό μέτρο ηθικής που υπήρχε ανάμεσα στα δύο φύλα. Η σεξουαλική καταπίεση είχε αναγνωριστεί ιδιωτικά σαν πρωταρχικό πρόβλημα απ' την ηλικιωμένη Ελίζαμπεθ Κάντυ Στάντον που είχε γράψει στο ημερολόγιό της, που το είχε αρχίσει στα 65 της χρόνια: «Το πρώτο μεγάλο έργο που πρέπει να γίνει για την γυναίκα είναι ν' ανατραπεί το δόγμα ότι το σεξ είναι έγκλημα». Άλλα οι σουφραζέτες και οι γυναίκες που αγωνίζονταν για τα δικαιώματα των γυναικών απόφευγαν να συζητήσουν δημόσια για τη γυνακεία σεξουαλικότητα.

Η Σιμόνη ντε Μπωβουάρ ήταν εκείνη που έφερε στην επικαιρότητα το θέμα του σεξ στην φεμινιστική ανάλυση που έκανε στο βιβλίο της «Το Δεύτερο Φύλο», που εκδόθηκε στη Γαλλία το 1949. Πριν από ένα χρόνο, η Ρουθ Χέραμπεργκερ, βιολόγος και ποιήτρια, είχε δημοσιεύσει στην Αμερική, μια πνευματώδη φεμινιστική ανάλυση της γυνακείας σεξουαλικότητας, «Το Πλευρό του Αδάμ», αλλά οι ιδέες της φάνηκαν υπερβολικά εκκεντρικές στην μεταπολεμική Αμερική για να κερδίσει το αναγνωστικό κοινό που της άξιζε. Αυτό το κατόρθωσε το 1963 η Μπέττυ Φρήνταν με το βιβλίο της «Το Θηλυκό μυστήριο» (FEMININE MYSTIQUE). Στο βιβλίο της η Φρήνταν μίλησε για τη σεξουαλική εκμετάλλευση που γίνεται στη διαφήμηση, για την επίδραση που έχουν οι ρόλοι των δύο φύλων στη

σεξουαλική ικανοποίηση κλπ. Άλλα η οργάνωση που ίδρυσε η Φρήνταν για να καταπολεμήσει τη διάκριση των φύλων (NOW), δεν έδωσε μεγάλη προσοχή στην αδικία που υπήρχε στη σεξουαλική σφαίρα, και μόνο οι ριζοσπαστικές φεμινιστρίες που οργάνωσαν στα τέλη της δεκαετίας του 1960 τα Κινήματα για την Απελευθέρωση των Γυναικών (WLM, FBI) έκαναν τη σεξουαλικότητα ένα από τα κεντρικά θέματα της ανάλυσης του σεξισμού.

Στο τέλος του 1967 άρχισαν να αυγκεντρώνονται στην Αμερική μικρές ομάδες γυναικών που συζητούσαν τα αποτελέσματα της αντρικής κυριαρχίας όχι μόνο στον επαγγελματικό τομέα ή στη δημόσια ζωή αλλά και στην «ιδιωτική» τους ζωή. Άκουσα τότε με έκπληξη πολλές νεαρές κοπέλες να μιλούν με αγανάκτηση για τις σεξουαλικές εμπειρίες τους, γιατί είχα πιστέψει την εκδοχή του Τύπου ότι είχε γίνει μεγάλη σεξουαλική επανάσταση ανάμεσα στους νέους. Άλλα μακριά από το να νιώθουν ελευθερωμένες απ' την ονομαζόμενη σεξουαλική επανάσταση της δεκαετίας του 1960, αυτές οι νέες -που πολλές απ' αυτές ήταν πολιτικοποιημένες κι ενταγμένες στη Νέα Αριστερά- ένιωθαν στην πραγματικότητα ότι ήταν θύματα αυτής της επανάστασης. Παραπονόντουσαν ότι περίμεναν απ' αυτές να δακτυλογραφούν τους λόγους των αντρών, να γράφουν τους φακέλλους και να κάνουν ακόμα και τους καφέδες των «προσδετικών» αντρών με τους οποίους συνεργάζονταν στο κόμμα, κι ακόμα να κοιμούνται μαζί τους χωρίς να ζητούν κανένα αντάλλαγμα. Τα δικά τους αισθήματα, οι ανάγκες τους για τρυφερότητα, για αναγνώριση ή σεβασμό δεν λογαριάζονταν. Αν δεν συμφωνόντουσαν, τις έκαναν να νιώθουν ότι δεν ήταν ελκυστικές, ότι ήταν ανότερες πουριτάνες που δεν κατόρθωναν να είναι πραγματικά «απελευθερωμένες». Οι σεξουαλικές εύνοιες ήταν πολλές φορές το αντίτυπο της πολιτικής εύνοιας. Κι αυτές οι γυναίκες έβλεπαν πως υπήρχε μια στενή σχέση ανάμεσα στον τρόπο που οι άντρες τις μεταχειρίζονταιν στις οργανώσεις τους και στον τρόπο που τις μεταχειρίζονταν σεξουαλικά.

Και οι γυναίκες άρχισαν να μιλούν για πρώτη φορά για λεπτομέρειες της σεξουαλικής ζωής τους, για συζύγους που δεν φρόντιζαν για την δική τους ευχαρίστηση ούτε έπαιρναν καμία προφύλαξη για τον έλεγχο των γεννήσεων, για λεσβιακές σχέσεις, και άλλα πολλά που ήταν ταμπού μέχρι τότε. Άλλα όσα ελεύθερες κι αν ήταν οι συζητήσεις μας γι' αυτά τα οικεία θέματα, σκοπός μας δεν ήταν να βελτιώσουμε τη σεξουαλική ζωή μας ή να βρούμε κάποια προσωπική λύση στο πρόβλημά μας. Θέλαμε να καταλάβουμε την κοινωνική βάση που υπήρχε κάτω απ' τις δυσαρέσκειές μας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής, κι έπειτα να κάνουμε κάτι για να την αλλάξουμε -για όλους. Αν θέλαμε ειλικρινά να καταλάβουμε τη θέση των γυναικών στην κοινωνία μας, έπρεπε να βασίσουμε την ανάλυσή μας σε πληροφορίες που δεν ήταν «ύποπτες», και γι' αυτό έπρεπε να τις αυγκεντρώσουμε

μόνες μας. Έπειτα ν' αμφισβητήσουμε όλες τις γενικεύσεις που είχαν γίνει στο παρελθόν για τις γυναίκες και να βρούμε τα συμφέροντα που υπηρετούσαν, και να τις αντικαταστήσουμε με τις δικές μας εμπειρίες.

Δεν υπάρχει σεξουαλική απελευθέρωση χωρίς φεμινιστική απελευθέρωση

Πριν από μερικά χρόνια, γυναίκες που είχαν πάρει μέρος από τις αρχές του ριζοσπαστικού κινήματος, συγκεντρώθηκαν για να συζητήσουν τι αλλαγές είχαν συμβεί στη δική τους σεξουαλική ζωή από τότε που άρχισε η σεξουαλική επανάσταση. Όλες συμφώνησαν ότι οι σεξουαλικές σχέσεις είχαν αλλάξει, αλλά ελάχιστες πίστευαν ότι είχαν αληθινά βελτιωθεί. Μερικές, παρ' όλο που είχαν τώρα ικανοποιητικές σχέσεις, ανακάλυπταν με θλίψη ότι το γεγονός ότι έφθαναν σε οργασμό δεν τις έκανε ευτυχισμένες στον έρωτα. Άλλες που είχαν γίνει λεσβιες ανακάλυπταν πως αντιμετώπιζαν καινούργια προβλήματα και αγωνίες σ' έναν κόσμο που τιμωρεί την ομοφυλοφιλία. Μια γυναίκα ομολόγησε ότι από τότε που δεν «έπαιζε το παιχνίδι» το σεξ είχε πάψει να την ενδιαφέρει εντελώς, και μια άλλη είπε ότι κανείς δεν την ήθελε τώρα.

Ακόμα και η πιο διακαής φεμινίστρια δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι «απελευθερωμένη» σε μια κοινωνία όπου υπάρχει διάκριση ανάμεσα στα δύο φύλα. Η «σεξουαλική απελευθέρωση» δεν μπορεί να οημαίνει τίποτα αν δεν περιλαμβάνει την ελευθερία ν' απορρίπτεις ή να δημιουργείς μια σεξουαλική σχέση χωρίς να φοβάσαι ούτε την εκμετάλλευση ούτε την τιμωρία. Αλλά η σεξουαλική εκμετάλλευση και τιμωρία απειλεί ακόμα κάθε γυναίκα. Η άρνηση της πλήρης αναπαραγωγικής ελευθερίας, η ολική ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού, ο ψυχολογικός φόβος μήπως γίνει θύμα βιασμού, όλα αυτά είναι τιμωρίες για την σεξουαλικά δραστήρια γυναίκα. Η απειλή να χάσει τη δουλειά της, να γελούσει, κι ακόμα να βιαστεί είναι οι τιμωρίες που απειλούν τη γυναίκα που αρνείται το σεξ.

Ο διαχωρισμός της σεξουαλικής απελευθέρωσης απ' τη φεμινιστική απελευθέρωση μπορεί να μας οδηγήσει εκεί που οι γυναίκες έχουν πολλές φορές οδηγηθεί –όχι με περισσότερη πραγματική ελευθερία αλλά με νέες πιέσεις που θα πρέπει ν' αναχαιτίσει. Το μόνο μας καταφύγιο είναι να εμβαθύνουμε τη ριζοσπαστική μας θεώρηση για τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στο σεξ και την εξουσία και να δημιουργήσουμε ένα πολιτικό κίνημα που να μπορεί να μετατρέψει τη θεώρηση σε δράση.

(Μετάφραση Ρένας Λάμψα)